

Profesor Józef Szpilman, pierwszy rektor Akademii Weterynaryjnej we Lwowie

Antoni Gamota¹, Zbigniew Wróblewski²

z Narodowego Uniwersytetu Medycyny Weterynaryjnej i Biotechnologii im. S.Z. Grzyckiego we Lwowie (Ukraina)¹ oraz Gabinetu Weterynaryjnego w Piszcu²

Józef Baltazar Szpilman (ryc. 1) urodził się w Łańcucie 1 lipca 1855 r. Wykształcenie średnie uzyskał w Cesarsko-Królewskim Wyższym Gimnazjum w Rzeszowie, założonym w 1658 r. jako Collegium Resoviense. Obecnie jest to I Liceum Ogólnokształcące. Szpilman jest uważany za jednego z wybitnych wychowanków tej szkoły (1, 2, 3, 4, 5). Po ukończeniu gimnazjum i uzyskaniu matury w 1873 r. wstąpił na Wydział Lekarski w Krakowie, gdzie w 1879 r. uzyskał dyplom lekarza medycyny (1, 2, 5, 6, 7, 8, 9). Po ukończeniu studiów zamierzał specjalizować się w okulistyce i przyjął posadę asystenta w klinice okulistycznej u Lucjana Rydla, gdzie uzyskał roczne stypendium na wyjazd do Szwajcarii (9).

Józef Szpilman zapewne zostałby okulistą, gdyby nie zbieg okoliczności, który spowodował zmianę jego planów życiowych. W czasie podróży pociągiem z Krakowa przez Wiedeń do Berna młody stypendysta odbył rozmowę z protomedykiem (naczelnym lekarzem) Galicji, prof. Alfredem Biesiadeckim, który zaproponował mu pracę w otwieranej wtedy Szkole Weterynarii we Lwowie, z polskim językiem wykładowym. Podstawowym zamiarem twórców tej szkoły było stworzenie nowoczesnego wyższego szkolnictwa weterynaryjnego we Lwowie, celem ochrony zdrowia zwierząt i mieszkańców Galicji oraz rozwoju ekonomicznego tej części kraju. Późniejsze rozmowy z dr. Henrykiem Kadyiem przekonały go do podjęcia pracy w tej szkole (1, 2, 5, 6).

W Bernie studiował pod kierunkiem światowej sławy specjalisty w dziedzinie chemii lekarskiej, prof. Marcelim Nenckim, zgłębiając między innymi wiedzę na temat chemii drobnoustrojów. Fakt ten zdecydował o jego zainteresowaniu bakteriologią, której pozostał wierny do końca życia. W tym samym czasie pod kierunkiem prof. Luchsingera studiował też farmakologię i fizjologię doświadczalną (1, 2, 5, 9).

Po dwuletnim pobycie w Bernie powrócił do Wiednia i wobec przedłużających się procedur związanych z otwarciem Szkoły Weterynarii we Lwowie podjął pracę w szpitalu Rudolfa w Wiedniu. Po uzyskaniu stypendium rządowego związanego z podjęciem pracy we Lwowie 1 października 1881 r. rozpoczął naukę w Wojskowym

Instituto Weterynaryjnym w Wiedniu, gdzie w 1883 r. uzyskał dyplom lekarza weterynarii. Pracował tam jeszcze przez rok jako asystent kliniczny (1, 2, 5, 7, 10).

W 1883 r. w ramach stypendium rządowego odbył krótkie staże w instytutach weterynaryjnych w Peszcie, Berlinie, Pradze, Halle, Lipsku, Dreźnie i Genewie (1, 2, 5, 9, 11), po czym 4 września 1884 r. otrzymał nominację na adiunkta farmakologii, fizjologii i toksykologii w c. k. Szkole Weterynarii we Lwowie. W 1894 r. został profesorem szczegółowej patologii i terapii zwierząt i zaczął pełnić obowiązki dyrektora Szkoły Weterynarii we Lwowie (1, 2, 3, 7, 10, 13).

Pragnąc uzupełnić wiedzę o najnowsze osiągnięcia w dziedzinie bakteriologii, w 1885 r. wziął urlop i na własny koszt udał się na kilkumiesięczne studia u Roberta Kocha w Berlinie (1, 2, 5, 9, 14). W 1897 r. dokonał podziału swojej katedry, wydzielając naukę o chorobach zakaźnych z bakteriologią (1, 2, 9).

Dzięki olbrzymiej wiedzy i determinacji w rzetelnym argumentowaniu swoich poglądów, zaskarbił sobie szacunek i przychylności cesarza Austrii Franciszka Józefa I. Poziom organizacyjny i naukowy jaki osiągnęła c. k. Szkoła Weterynarii we Lwowie, został doceniony przez władze austriackie i w 1887 r. reskryptem cesarskim zmieniono nazwę szkoły, podnosząc ją do rangi c. k. Akademii Weterynaryjnej we Lwowie. Profesor Szpilman z nominacji cesarskiej został dożywotnio mianowany pierwszym rektorem tej uczelni (1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 15).

W 1888 r. Szpilman został mianowany profesorem zwyczajnym fizjologii i farmakologii (7, 10), a w 1889 r. habilitował się z somatologii i higieny na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego (3, 7, 9). W 1907 r. został radcą dworu cesarza Austrii (1, 2, 3, 9), a w 1908 r. mianowano go członkiem Rady Weterynaryjnej przy Ministerstwie Rolnictwa w Wiedniu (1, 2, 5, 13).

Forma dożywotniej nominacji cesarskiej na rektora Akademii Weterynaryjnej we Lwowie wzbudziła krytyczną dyskusję grona profesorskiego. Wynikiem starań prof. Józefa Szpilmana było rozporządzenie cesarskie z 23 czerwca 1909 r., dzięki któremu uczelnia lwowska uzyskała pełne

Ryc. 1. Prof. Józef Szpilman (1855-1920)

prawa uniwersyteckie z prawem wyboru rektora z tytułem *rector magnificus* przez grono profesorskie. Pierwszym z wyboru rektorem Akademii Weterynaryjnej we Lwowie został prof. Józef Szpilman i piastował tę funkcję do 1910 r. (1, 2, 9, 15, 16).

W 1910 r. Józef Szpilman został mianowany profesorem epizootologii i bakteriologii i objął kierownictwo powołanej w tym roku Katedry Bakteriologii, Higieny i Chorób Stadnych. Za zasługi w rozwoju Akademii Weterynaryjnej nadano mu godność doktora honoris causa medycyny weterynaryjnej (7, 8, 14).

W 1914 r. tuż przed wojną jako ekspert został delegowany przez rząd Austrii w celu rozpoznania i zwalczania księgosuszu w Bułgarii. Spostrzeżenia z tej misji opisał w swoim ostatnim artykule zamieszczonym dopiero w 1920 r. w numerze 2 i 3 „Przeglądu Weterynaryjnego”.

W czasie 10-miesięcznej okupacji rosyjskiej Lwowa Szpilman przebywał w Wiedniu (1, 2, 5). Po powrocie do Lwowa do końca życia kierował Katedrą Bakteriologii, Higieny i Chorób Stadnych. Kilka miesięcy przed śmiercią został powołany przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych na członka państwowej komisji egzaminacyjnej dla przyszłych państwowych lekarzy weterynarii (1, 2, 5). Profesor Józef Szpilman zmarł 11 listopada 1920 r. we Lwowie, w wieku 65 lat. Został pochowany w skromnej kwaterze na Cmentarzu Łyczakowskim.

Działalności dydaktyczna i naukowa prof. Józefa Szpilmana

W 1884 r. po rozpoczęciu pracy w Szkole Weterynarii we Lwowie Józef Szpilman prowadził ćwiczenia i wykłady z farmakologii

fizjologii i toksykologii. Po profesorze Piotrze Seifmanie, który odszedł na emeryturę, przejął Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych i Zakaźnych, wykłady z patologii i terapii szczegółowej oraz policję weterynaryjną. Po powrocie ze stażu u Roberta Kocha w 1885 r. przy Katedrze Fizjologii i Farmakologii, którą kierował w latach 1884–1894, utworzył pracownię bakteriologiczną (1, 2, 5, 9). Warunki lokalowe w Szkole Weterynarii były niezwykle trudne (9). W jednym pomieszczeniu zgromadził sprzęt potrzebny do hodowania i barwienia bakterii, sterylizatory parowe, termostaty oraz przyrządy do badania bakterii w powietrzu i wodzie. Zgromadził też zbiory hodowli bakterii chorobotwórczych na różnych pożywkach, kolekcję preparatów mikroskopowych, fotografii i diapozytywów bakterii oraz ich hodowli i tablice poglądowe do nauki mikrobiologii (9). Szeroko popularyzował najnowszą wiedzę z zakresu bakteriologii, szkolił lekarzy medycyny i lekarzy weterynarii, prowadził też wykłady i ćwiczenia praktyczne (1, 2, 9). Gruntowna znajomość bakteriologii oraz duże zapotrzebowanie na wiedzę z tej dziedziny spowodowały, że prof. Szpilman prowadził wykłady na wielu lwowskich uczelniach w zakresie chorób zakaźnych, inwazyjnych i odzwierzęcych.

Był erudytą, jego wykłady akademickie, pogadanki, odczyty i wystąpienia były zawsze doskonale przygotowane i prezentowane zrozumiałym dla odbiorców języku, urozmaicone licznymi preparatami, planszami czy fotografiami i zawsze gromadziły wielu słuchaczy (1, 2, 5). W latach 1892–1898 wykładał higienę w Męskim Seminarium Nauczycielskim we Lwowie (9). W latach 1889–1907 pracował też na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego i jako docent prowadził wykłady z somatologii i higieny. Po reaktywowaniu Wydziału Lekarskiego we Lwowie w latach 1898–1918 wykładał tam weterynarię, kładąc szczególny nacisk na choroby odzwierzęce (3, 9). Od 1897 r. w Szkole Weterynarii we Lwowie zajmował się wyłącznie nauką o chorobach zakaźnych i bakteriologią (9, 10).

Profesor Józef Szpilman był na terenie Galicji jednym z pierwszych mikrobiologów, który w niewiarygodnie prymitywnych warunkach, przy lampach naftowych i oświetleniu gazowym, prowadził w laboratorium badania nad nosacizną, wąglikiem, szeleśnicą i wścieklizną. Przeprowadzał też badania bakteriologiczne mleka i wody, badał również skuteczność szczepień ochronnych. Warto wiedzieć, że oświetlenia elektrycznego używano we Lwowie od 1900 r. (5).

Przyszłość w zwalczaniu chorób widział w rozwoju badań naukowych i doskonaleniu metod rozpoznawczych oraz stworzeniu pracowni rozpoznawczych z dobrze wyszkoloną kadrą. Prowadził również badania związane ze zwalczaniem chorób, skutecznością i szczepień oraz bioasekuracją. Oceniał też skuteczność środków używanych do dezynfekcji. Postulował też konieczność identyfikacji zwierząt dla celów weterynaryjno-policyjnych i hodowlanych (9). Wkład badań prof. Józefa Szpilmana nad wścieklizną został doceniony przez władze austriackie. W 1887 r. na polecenie ministra spraw wewnętrznych przy Akademii Weterynaryjnej we Lwowie powstała, mająca status placówki urzędowej, Weterynaryjna Pracownia Rozpoznawcza oraz Stacja Badań Rozpoznawczych Wścieklizny z prawem używania pieczęci (ryc. 2). Laboratoria te obsługiwały województwa: lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie i wołyńskie (1, 2, 5, 9, 13).

W latach 1913–1914 w oparciu o istniejącą od 1884 r. pracownię bakteriologiczną rozpoczął organizowanie nowoczesnego Instytutu Bakteriologicznego (ryc. 3) z zespołem pracowni w pozyskanych dla Akademii Weterynaryjnej nowych budynkach przy ul. Kochanowskiego (obecnie Lewickiego). Stworzył tam również muzeum bakteriologiczne. Niestety, wybuch wojny i zajęcie Lwowa przez wojska rosyjskie przerwały te prace. Po okupacji rosyjskiej starał się kontynuować rozpoczęte wcześniej prace związane z wyposażaniem pracowni Instytutu Bakteriologicznego. Dzieło to nie zostało za jego życia dokończony ze względu na trudności

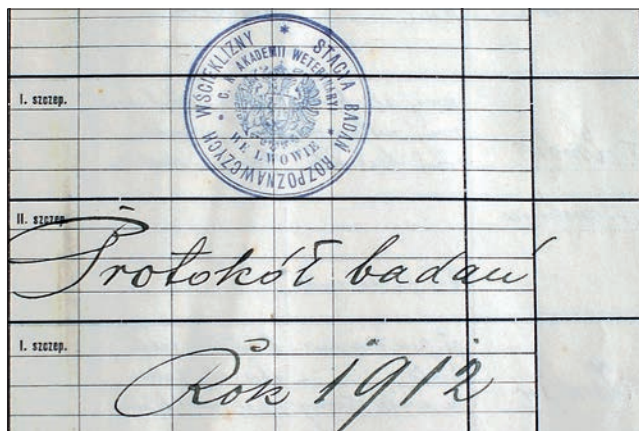
finansowe związane z wojną oraz przynależnością państwową miasta. Prace te były przerywane walkami z Ukraińcami czy późniejszymi przygotowaniem do obrony miasta przed nawałą bolszewicką (1, 2, 5, 9, 13).

Dorobek naukowy prof. Józefa Szpilmana stanowią 44 prace opublikowane w czasopiśmie naukowych; 15 w języku niemieckim, 1 w języku francuskim i 28 w języku polskim (1, 2, 5, 6, 7, 7, 9). Był również współautorem (z Mieczysławem Baranowskim) podręcznika dla seminarium nauczycielskich „Higiena przystępnie wyłożona” (3, 9).

Działalność prof. Józefa Szpilmana w Galicyjskim Towarzystwie Weterynaryjskim

Profesor Józef Szpilman był jednym z członków założycieli Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjskiego, pierwszego polskiego towarzystwa korporacyjnego zrzeszającego lekarzy weterynarii. Była to organizacja zawodowa, której celem było przedstawianie i propagowanie najnowszych osiągnięć z dziedziny medycyny weterynaryjnej oraz działania społeczno-zawodowe o charakterze korporacyjnym. Cele te są kontynuowane do dzisiejszego dnia przez Izbę Lekarsko-Weterynaryjną.

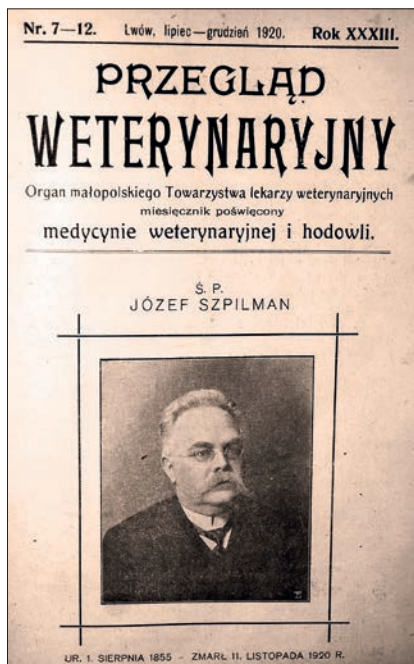
Mając krytyczny stosunek do poziomu studiów weterynaryjnych oraz organizacji służby weterynaryjnej, prof. Józef Szpilman swoje poglądy wyraził w artykule opublikowanym w 1892 r. w „Przeglądzie Weterynaryjskim” pod znamiennym tytułem „Smutna karta z dziejów weterynarii w Austrii. Uwagi o potrzebie reform studiów weterynaryjnych i reorganizacji służby weterynaryjnej w Austrii” (18). Na I Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa w 1886 r. wspólnie z prof. Henrykiem Kadyem wystąpił z inicjatywą reformy studiów weterynaryjnych. Został też upoważniony przez członków Towarzystwa do przedstawienia tej sprawy na I Krajowym Zjeździe Austriackich Lekarzy Weterynarii w Wiedniu (4–6 października 1886 r.). Na tym samym zgromadzeniu pierwszy

Ryc. 2. Protokół badań Stacji Badań Rozpoznawczych Wścieklizny z odbitą pieczęcią

Ryc. 3. Budynek Instytutu Bakteriologicznego przy ul. Kochanowskiego

Ryc. 4. Strona tytułowa wydanego po śmierci prof. Szpilmana numeru „Przeglądu Weterynaryjnego”

poruszył sprawę podjęcia działań w celu przemianowania Szkoły Weterynarii na Akademię Weterynaryjną. Wystąpienie w Wiedniu, które zostało opublikowane w języku niemieckim w sprawozdaniujazdowym, okazało się wielkim sukcesem i podniosło znacznie rangę Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjnego. Przedstawione w nim krytyczne uwagi i proponowane rozwiązania były na tyle istotne, że już w następnym roku przeprowadzono reformę studiów weterynaryjnych i służby weterynaryjnej w Austrii. Efektem tych działań oraz poziomu, jaki osiągnęła Szkoła Weterynarii we Lwowie, było uzyskanie przez lwowską uczelnię pełnego statusu akademickiego (1, 2, 5, 9, 14, 17).

Profesor Szpilman sprawował różne funkcje we władzach Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjnego, pełnił też funkcję prezesa. Wygłosił 28 doniesień na zebraniach naukowych. Przez 13 lat był redaktorem naczelnym „Przeglądu Weterynaryjnego”, przemianowanego później na „Przegląd Weterynaryjny” (ryc. 4; 1, 2, 7, 9, 10).

W pracy redakcyjnej był wierny założeniu, że będzie zamieszczać tylko artykuły napisane przystępnym językiem i dbać o to, aby były oparte na naukowych podstawach (1,2,6). Na łamach „Przeglądu Weterynaryjnego” opublikował 18 własnych artykułów (1, 2, 6, 7).

Działalność w dziedzinie hodowli zwierząt

Profesor Szpilman przyczynił się do założenia istniejącego do dziś w Polsce Towarzystwa Hodowców Drobiu, a także był założycielem i wieloletnim redaktorem czasopisma „Hodowca Drobiu” (ryc. 5). Stworzył przy Akademii Weterynaryjnej docenturę

Ryc. 5. Winieta czasopisma „Hodowca Drobiu”

ryboznawstwa i został honorowym członkiem Towarzystwa Rybackiego. Był jurorem wielu wystaw hodowlanych, opracował instrukcje i schematy oceny zwierząt oraz prowadził szkolenia w tym zakresie. Był zastępcą przewodniczącego komisji licencyjnej na okręg lwowski (1, 2, 5, 6, 9).

Działalność w Towarzystwie Higienicznym

Był pionierem nowoczesnej pojętej higieny ogólnej, do której jako bakteriolog przykładał dużą uwagę. Propagował ją nie tylko w szkołach wyższych Lwowa, ale także w szkołach średnich, ludowych oraz wśród ludności miast i wsi, gdzie prowadził działalność popularyzatorską. Skonstruował apteczkę domową pierwszej pomocy oraz odpowiedni tornister (torbę sanitarną). Był współzałożycielem i redaktorem naczelnym pierwszego polskojęzycznego profesjonalnego czasopisma „Przegląd Higieniczny” (1, 2, 7, 9).

Działalność społeczna dla miasta Lwowa

Od 1893 r. Józef Szpilman przez dwie kadencje pełnił obowiązki radnego miasta Lwowa. Wniósł olbrzymie zasługi dla poprawy

warunków higienicznych w mieście, a tym samym ochrony zdrowia mieszkańców miasta. Z jego inicjatywy zbudowano wodociąg i rzeźnię miejską (ryc. 6). Inwestycje te poprzedzały liczne podróże z delegatami z ramienia Rady Miejskiej do różnych miast Europy, co zaowocowało stworzeniem własnych, uwzględniających specyfikę nowatorskich rozwiązań (1, 2, 5). Pracował również dla Krajowej Rady Zdrowia we Lwowie, zajmując się laboratoryjną i bakteriologiczną analizą wody źródłanej przeznaczonej dla wodociągów miasta Lwowa (9, 13).

Był inicjatorem wprowadzenia nadzoru nad targowiskami i oczyszczania miasta. Zajmował się organizacją i wyposażeniem szkół. Znacznie przyczynił się do poprawy warunków zdrowotnych i zwalczania chorób zakaźnych wśród mieszkańców Lwowa (1, 2, 5, 9).

W 1893 r. we Lwowie powstała pierwsza stacja pogotowia ratunkowego (ryc. 7), do czego przyczynił się prof. Szpilman wspólnie z propagatorem idei ratownictwa baronem Jaromirem Mundym, pod patronatem dr. Edwarda Strojnowskiego. Pierwszymi dyżurującymi sanitariuszami byli lwowscy studenci weterynarii (1, 2, 5, 9, 19).

Ryc. 6. Rzeźnia Miejska we Lwowie

Ryc. 7. Stacja pogotowia ratunkowego we Lwowie

Ryc. 8. Biurko prof. Józefa Szpilmana w muzeum lwowskiej uczelni

Ryc. 9. Plakat zapowiadający uroczystości związane z 90. rocznicą śmierci prof. Józefa Szpilmana

Ryc. 10. Autorzy artykułu, Zbigniew Wróblewski (po lewej) i prof. Antoni Gamota, przy grobie Józefa Szpilmana na Cmentarzu Łyczakowskim

Ryc. 11. Nagrobek prof. Józefa Szpilmana po renowacji

Profesor Szpilman był wśród darczyńców i jednym z inicjatorów budowy pomnika króla Jana III Sobieskiego. Jego podpis figuruje pod aktem erekcyjnym tego pomnika (20). W 1950 r. pomnik ten przekazano Polsce i od 1965 r. stoi na Targu Drzewnym w Gdańsku.

Był doskonałym organizatorem, wymagającym i zawsze starannie dobierającym współpracowników. Wymagał od nich gruntowej wiedzy, rzetelności i dyscypliny w pracy.

Nigdy nie uchylał się brakiem czasu od żadnej pracy naukowej lub społecznej, był zawsze tam, gdzie było coś do zrobienia. Każdy jego wyjazd zagraniczny był starannie przygotowany, kończył się sprawozdaniem oraz wnioskami, które z obserwowanych rozwiązań można zastosować w pracy naukowej czy społecznej. Był surowym i wymagającym pedagogiem, czym zaskarbił sobie duży szacunek. Wspierał materialnie studentów, będąc członkiem wspierającym, a później honorowym Bratniej Pomocy Studentów Akademii Weterynaryjnej we Lwowie (1, 2, 5).

Olbrzymi zapał do pracy i cechy jego charakteru powodowały, że umiejętnie skupiał zawsze wokół siebie wielu zapaleńców. Potrafił skutecznie pozyskiwać środki pieniężne, stosując przekonującą argumentację. Zawsze twierdził, że: „środki pieniężne dla pewnych celów uzyska, byle tylko znaleźli się ludzie dla nich odpowiedni” (5).

Był doceniony i otoczony należnym szacunkiem, odznaczony wieloma odznaczeniami, dyplomami honorowymi, był adresatem wielu listów i dyplomów pochwalnych. Był członkiem honorowym towarzystw naukowych i filantropijnych, prestiżowym gościem wielu uroczystości, zjazdów i kongresów nie tylko w Austrii, ale i w innych krajach, przyczyniając się do zbudowania międzynarodowej pozycji polskiej weterynarii.

W Polsce prof. Szpilman jest obecnie postacią prawie zapomnianą, natomiast we Lwowie pamięć o pierwszym rektorze Akademii Weterynaryjnej jest ciągle żywa. W muzeum uczelnianym eksponowane są ocalałe po nim pamiątki: portret, biurko rektorskie (ryc. 8), kałamarz, a nawet binokle.

Lwowska uczelnia 3 grudnia 2010 r. zorganizowała uroczyste obchody z okazji 90. rocznicy śmierci pierwszego rektora Akademii Weterynaryjnej (ryc. 9). Odbyła się uroczysta msza święta i złożono kwiaty na grobie prof. Józefa Szpilmana, miała też miejsce sesja naukowa.

W ostatnich latach zaniepokojenie budził stan nagrobka prof. Szpilmana. Piaskowiec zaczął ulegać degradacji, a napisy zanikowi (ryc. 10). Była obawa, że miejsce pochówku może zniknąć, co często zdarza się na Cmentarzu Łyczakowskim. Sfinansowania rekonstrukcji grobu podjął się lek. wet. Henryk Szubstarski, reprezentujący Weterynaryjne Laboratorium Diagnostyczne „Biolab” z Ostródy, współpracujące z lwowską uczelnią. Jest to swoisty hołd złożony twórcom pierwszego polskiego laboratorium rozpoznawczego przez współczesne laboratorium z Warmii i Mazur. Projektem i pracami związanymi z tym przedsięwzięciem zajmował się współautor tego artykułu, prof. Antoni Gamota. W trakcie rekonstrukcji okazało się, że nagrobek nie nadaje się do renowacji, a epitafium jest nieczytelne. Dopiero po obróbce cyfrowej zdjęć z archiwum autorów artykułu udało się je odtworzyć. Stary nagrobek został przykryty nową płytą, na której umieszczono zrekonstruowane zgodnie z oryginałem napisy, zachowując literactwo nagrobne z lat dwudziestych (ryc. 11). Epitafium umieszczone na grobie prof. Józefa Szpilmana w krótkich słowach charakteryzuje jego postać:

*Był profesorem wzorowym
obywatelem idealnym
człowiekiem szlachetnym.
Cześć Jego zacnej pamięci.*

Piśmiennictwo

- Gamota A., Wróblewski Z.: Działalność profesora Józefa Szpilmana, pierwszego rektora Akademii Weterynaryjnej we Lwowie, w 90-tą rocznicę śmierci. *Dawna medycyna i weterynaria – pacjent*. Chelmo 2011, 459–467.
- Gamota A., Wróblewski Z.: Działalność profesora Józefa Szpilmana pierwszego Rektora Akademii Weterynaryjnej we Lwowie. *Zbiornik prac międzynarodowej ukraińsko-polskiej konferencji „Istoria rozvitku vietierinarnej nauki i osviti u Lvovi (1784–1914)”*; 19 veresnia 2012 r., Lviv 2012, 43–49.
- Łukaszynski W. *Zarys dziejów weterynarii Ziemi Rzeszowskiej w latach 1871–2000*. Podkarpacka Izba Lekarsko-Weterynaryjna w Przemyślu, Rzeszów 2000, 225–226.
- Świeboda J.: *Historia I Liceum Ogólnokształcącego im. ks. St. Konarskiego w Rzeszowie – trzeciego pod względem doboru w kraju*. <http://11o.rzeszow.pl>, 26.02.2010.
- Królikowski S.: Śp. Józef Szpilman. *Przegląd Weterynaryjny* 1920, 7–12, 182–195.
- Legeżyński S.: Prof. dr Józef Szpilman redaktor 1886–1898. *Przegląd Weterynaryjny*, wydanie jubileuszowe, Lwów, 1936, 73–75.
- Millak K.: *Słownik polskich lekarzy weterynaryjnych biograficzno-bibliograficzny 1394–1918*. PWRiL Lublin Warszawa 1960–1963, 233–234.
- Padura M. i wsp.: *Vzeni Universitetu dovidnik*. Halicka Vidavnica Spilka, Lviv 2015, 256–258.
- Sroka S.T.: *Nauki weterynaryjne we Lwowie do roku 1945*. Instytut Europejski Studiów Społecznych w Rzeszowie, Rzeszów 1999, 56–67, 66–68.
- Praca zbiorowa pod red. Tarczyńskiego S.: *Zarys historii polskiej weterynarii z podstawami deontologii*. PWN, Warszawa 1990, 131–134, 140–141.

- Padura M.: *Pamiati pierszoho rektora Akademii*. Svit Universitetu, Lviv, 2011, 16, 5.
- Kravic R., Padura M.: *Lvivska Dzierżawna Akademia Vietierinarnej Medycini imeni S.Z. Grzyckoho 1874–2000*. LDAVM Lviv 2000.
- Simonow R., Tkaczuk P.: *Istoria diagnostycznej służby vietierinarnej Lvivszczyzny*. Triada plus Lviv 2013, 6–8.
- Perenc A.: *Historia lecznictwa zwierząt w Polsce*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa 1958.
- Sysa P., Wróblewski Z., Gamota A., Wiśniewski J.: Zarys losów lwowskiej szkoły weterynaryjnej. *Zbiornik prac międzynarodowej ukraińsko-polskiej konferencji „Istoria rozvitku vietierinarnej nauki i osviti u Lvovi (1784–1914)”*, 19 veresnia 2012, Lviv 2012, 74–75.
- Kadyi H.: *Rozwój i działalność c. k. Szkoły Weterynarii we Lwowie od jej założenia w roku 1881 aż do końca roku szkolnego 1893/94*. C.K. Szkoła Weterynarii, Lwów, 1895.
- Felsman M., Wróblewski Z., Szarek J.: Profesor Henryk Kadyi – współtwórca dwóch lwowskich uczelni. *Zbiornik prac międzynarodowej ukraińsko-polskiej konferencji „Istoria rozvitku vietierinarnej nauki i osviti u Lvovi (1784–1914)”*. 19 veresnia 2012 r., Lviv 2012, 56–63.
- Szpilman J.: Smutna karta z dziejów weterynarii w Austrii i o potrzebie reform studiów weterynaryjnych i reorganizacji służby weterynaryjnej w armii osnute na te rezolucji Rady Państwa z dnia 11 lipca 1891 roku. *Przegląd Weterynaryjny* 1890, 11, 251–255.
- Kotlobulatawa I.: *Lwów na fotografiach 1860–2006*. Wydawnictwo „Centrum Europy”, Lwów 2008, 274.
- Akt erekcyjny pomnika Jana III Sobieskiego, Lwów, 20. 11. 1898.

Lek. wet. Zbigniew Wróblewski, e-mail: zbigwrob@op.pl

ScanVet Poland

Przedstawiciel
regionalny

Oferta pracy dla Lekarza weterynarii

Katowice-Kraków woj. śląskie i małopolskie

Wymagane kwalifikacje:

- wyższe wykształcenie weterynaryjne
- prawo jazdy kategorii B
- znajomość obsługi komputera: m. in. MS Office
- znajomość j. angielskiego
- zdolności organizacyjne i umiejętność nawiązywania kontaktów
- dyspozycyjność

Firma zapewnia:

- bardzo atrakcyjne warunki pracy i wynagrodzenia
- doskonalenie kompetencji zawodowych przez udział w szkoleniach i konferencjach na koszt firmy
- nowoczesne narzędzia pracy: m. in. laptop oraz nowy samochód, pakiet pracowniczy

Zgłoszenie CV ze zdjęciem i listem motywacyjnym uwzględniając klauzulę o ochronie danych osobowych prosimy przesać na adres mailowy:

scanvet@scanvet.pl

Firma zastrzega sobie prawo odpowiedzi jedynie na wybrane oferty

ScanVet
POLAND

Al. Jerozolimskie 99 m.39
02-001 Warszawa
Tel. (22) 622 91 83
www.scanvet.pl